# СВОБОДА

## LIBERTY

**Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.**

**Рôкъ VII.** — **Мт. Кармель, Па. Четверъ 28-го Грудня 1899.** — **Число 52.**


**КАЛЕНДАРЬ.**

Грудень.

| | | |
|---|---|---|
| 28 | Ч. | Өеофанія, Мирины |
| 29 | П. | Данiила прен. |
| 30 | С. | Севастiана |
| 31 | Н. | **Предъ Рожд.** Вонифатія |
| 1 | П. | Игнатія св. муч. |
| 2 | В. | Юліанiи |
| 3 | С. | Анастасiи |

**ЗМѢСТЪ.**

Справы „Союза.“ — Вôдозва. — Якъ жидôвскій колачь. — Вѣсти зъ Бразиліи. — Новинки. — Де-що цѣкавого. — Почтова скринка. — Фейлетонъ: Пишім фонетикою. — Лесева фамілія. — Стихъ: Памяти Ив. Наумовича. — Секта самоубійникôвъ. Оголошенія.



# СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА.“

Въ першôй половинѣ грудня б. р. приступили до „Р. Н. Союза“ слѣдуючи новû члены:

| | Число въ гол. книзѣ: |
|---|---|
| **Buffalo, N. Y.** | |
| 1. Воробель Андрей | 1616 |
| 2. Кавалко Стеф. (молод.) | 1616 |
| **Trauger, Pa.** | |
| 3. Мамрошь Василь | 1299 |
| **Waterbury, Conn.** | |
| 4. Шолтисъ Осифъ | 97 |
| 5. Маслей Дмитро | 98 |
| 6. Константкевичь Иванъ | 118 |
| 7. Пашкевичь Лука | 118 |
| 8. Пелешь Адамъ | 119 |
| **Homestead, Pa.** | |
| 9. Коханъ Осифъ | 969 |
| **Shenandoah, Pa.** | |
| 10. Демчко Кирило | 1618 |
| 11. Корбелякъ Анна | 1619 |
| 12. Найдохъ Василь | 1619 |
| 13. Олесневичь Константинъ | 1620 |
| 14. Симочко Михаилъ | 1620 |
| 15. Вандзѣлякъ Дмитро | 1621 |
| **Lodi, N. J.** | |
| 16. Ячичакъ Василь | 134 |
| 17. Хопякъ Иванъ | 137 |
| 18. Владика Стефанъ | 137 |
| **St. Louis, Mo.** | |
| 19. Петришинъ Дмитро | 1621 |
| 20. Конча Дмитро | 1622 |
| 21. Белекроцкій Александеръ | 1622 |
| 22. Мосиръ Стефанъ | 1623 |
| 23. Ридзикъ Михайло | 1623 |
| 24. Чомка Григорій | 1624 |
| 25. Партикъ Никола | 1624 |
| 26. Фрицкій Михаилъ | 1625 |
| 27. Макухъ Тимко | 1625 |
| 28. Янчанка Тимко | 1626 |
| 29. Олѣяръ Юрій | 1626 |
| **Eleanor, Pa.** | |
| 30. Рерентовичь Андрей | 1627 |
| 31. Рейба Стефанъ | 1627 |
| 32. Лисакъ Василь | 1628 |
| **Lansford, Pa.** | |
| 33. Михальовъ Василь | 1617 |
| 34. Ґалайда Михайло | 1917 |
| 35. Євчакъ Стефанъ | 1618 |
| 36. Молодчакъ Юліянна | 1628 |
| 37. Кошута Иванъ | 1629 |
| 38. Керестесъ Микола | 1629 |
| 39. Куликъ Юрій | 1630 |
| 40. Малинякъ Яцко | 1630 |
| 41. Михаличь Иванъ | 1631 |
| 42. Плюта Петро | 1631 |
| 43. Симчакъ Михаилъ | 1632 |
| 44. Скарлошь Алексій | 1632 |
| 45. Солтисъ Осифъ | 1653 |
| 46. Ткачикъ Теофиль | 1633 |
| 47. Черегъ Мартинъ | 1634 |
| **Olyphant, Pa.** | |
| 48. Дяяма Грицъ | 1184 |
| 49. Солякъ Викентій | 1634 |
| 50. „ Анна | 1635 |
| 51. Лазоръ Адамъ | 1635 |
| 52. Тиханьскій Тимко | 1636 |
| 53. „ Захаръ | 1636 |
| 54. Тилявскій Михаилъ | 1637 |
| 55. Юшакъ Теофилъ | 1637 |
| 56. Цупура Юліянъ | 1638 |
| 57. Телехъ Стефанъ | 1638 |
| 58. Пронько Иванъ | 1639 |
| 59. Поповчакъ Семенъ | 1639 |
| 60. Прибила Петро | 1640 |
| 61. „ Анна | 1640 |
| 62. Поливка Осифъ | 1641 |
| 63. Прокôпчакъ Ева | 1641 |
| 64. Дороцкій Павло | 1642 |
| 65. Долиньскій Теодоръ | 1642 |
| 66. Когутъ Иванъ | 1643 |
| 67. Криницкій Томко | 1643 |
| 68. Карпанъ Якимъ | 1644 |
| 69. „ Алексій | 1644 |
| 70. Кланачь Стефанъ | 1645 |
| 71. Кузьмякъ Иванъ | 1645 |
| 72. Кисѣльовскій Сергій | 1646 |
| 73. Мотыль Юрій | 1646 |
| 74. Голодъ Іоанъ | 1647 |
| 75. Гамерникъ Андрей | 1647 |
| 76. Єхъ Михайло | 1648 |
| 77. „ „ сынъ | 1648 |
| 78. „ Анна | 1649 |
| 79. „ Марія | 1649 |
| 80. Ростоцкій Михайло | 1650 |
| 81. Скишнекъ Иванъ | 1650 |
| 82. Бѣгунякъ Микола | 1651 |
| 83. Фекула Михайло | 1651 |
| 84. Новицкій Омелянъ | 1652 |
| 85. Ґайдошь Антôнъ | 1652 |
| **New Port, Pa.** | |
| 86. Чапута Осифъ | 1653 |
| 87. Ковалъ Андрей стар. | 1653 |
| 88. „ „ молод. | 1654 |
| 89. Вовчикъ Иванъ | 1654 |
| 90. Олекса Петро | 1655 |
| 91. Чабанъ Илько | 1655 |
| 92. Мельничокъ Семенъ | 1656 |
| 93. Гуличь Дмитро | 1656 |
| 94. Калимонъ Николай | 1657 |

**Ант. Бончевскій**
секретарь.

### Квитъ

на $300, словами триста долярôвъ, котрû я яко посмертне по моѣй женѣ Юліи зъ касы Р. Н. Союза одержавъ.

Pittsburg, Pa. 19. груд. 1899.

**Максимъ Галущакъ.**
ПРИ СВѢДКАХЪ:
Даніилъ Павлишакъ,
Андрей Павликъ.

### Квитъ

на $600 шѣстьсто долярôвъ, котрû я пôдписана, вдова по бл. п. Яковѣ Мерена, вôдобрала зъ касы »Р. Н. Союза«.

Olyphant, Pa. 19. децем. 1899.

**Розалія Мерена.**
ПРИ СВѢДКАХЪ:
Ст. Кузмякъ,
К. Кобанъ,
Н. Грацонь,
Ю. Хилякъ.

### Квитъ

на $300 тристо долярôвъ, котрû я пôдписаный вôдобравъ зъ касы »Р. Н. Союза« яко посмертне по бл. п. моѣй женѣ.

Mt. Carmel, Pa. 26. децем. 1899.

**Матѣй Курей.**
ПРИ СВѢДКАХЪ
О. Ст. Макарь,
Димитро Коропчакъ.

## Вôдозва

**до всѣхъ американьскихъ Русинôвъ, такъ зъ галицкои якъ и угорскои стороны.**

На пôдставѣ одноголосной ухвалы нашого руского братства св. АА. Петра и Павла, при помочи цѣлои громады церковнои и нашихъ священникôвъ, вôдбуде ся въ Джерзи Сити, Н. Дж. дня 1. н. ст. януара 1900 р., на лат. новый рôкъ, въ понедѣлокъ, **перше руско-американьске народне вѣче** (всенародня народна) и то въ Imperial Music Hall, входъ 51 Newark Avenue (пару бльокôвъ вôдъ дипа пенсильванійского). На тôмъ вѣчу буде радити ся о всѣхъ справахъ, котрû обходять нашъ рускій народъ въ Америцѣ; длятого запрошаемо на те вѣче всѣхъ щирыхъ Русинôвъ и Русинокъ, такъ мѣсцевыхъ якъ и зъ найдальшихъ сторôнъ. Передовсѣмъ просимо всѣ нашû рускû братства, щобы зволили выслати на те вѣче бодай по одному делеґатови, а при тôмъ маемо надѣю, що всѣ нашû священники разомъ зъ народомъ такъ зъ галицкои якъ и угорскои стороны прибудуть разомъ и покажуть, що имъ всѣмъ заравно лежить на серци добро и лучша будучность нашого руского народу въ Америцѣ.

Програма (порядокъ) вѣча буде слѣдуючій:

1. Вступне слово и выбôръ заряду вѣча.

2. Рефератъ (бесѣда): О положеню нашои рускои церкви въ Америцѣ.

3. Рефератъ суспôльно-політично-економічный: О положеню нашихъ рускихъ робôтникôвъ въ Америцѣ; основане товариства: руско-народный дôмъ еміграційный въ Америцѣ, выбôръ комітету екзекутивного (выконавчого) и справоздане зъ дотеперѣшныхъ жертвъ.

4. Рефератъ просвѣтный: О організаціи просвѣты и школь рускихъ въ Америцѣ, справоздане касове зъ дотеперѣшного фонду школьного для убогои руско-американьскои молодежи школьнои, выбôръ нового комітету.

По кождôмъ рефератѣ будуть могли участники вѣча забирати голосъ въ цѣли принятя резолюціи (ухвалы). Передъ рефератами и по рефератахъ вôдбуде ся часть забавна, а то: хорошû спѣвы и декламаціи; фонографъ вôдограе свою ролю, чи то де-що заспѣвае, чи вôддекламуе, чи вконци повѣсть якійсь веселый монольоґъ (бесѣду), а на закôнчене вѣча лямпою маґічною покаже ся на стѣнѣ дуже богато такъ поважныхъ якъ и смѣшныхъ образкôвъ.

Початокъ вѣча о годинѣ 12. въ полудне. Нехай тая вôдозва въ газетѣ служить за запрошене: бо вступъ на вѣче для всѣхъ в ô л ь н ы й дарома; такъ для мущинъ якъ и женщинъ рускихъ!

Прибувайте-жь якъ найчисленнѣйше, мовь на краевый »отпустъ«, бо и галя хороша та простора, спѣшѣть зъ якъ найдальшихъ сторôнъ а не пожалуйте трудôвъ.

Читателѣвъ сеи газеты просимо, абы о тôмъ вѣчу повѣдомили и запросили всѣхъ своихъ знакомыхъ Русинôвъ и Русинокъ.

О год. 9. рано вôдправить ся Служба Божа въ нашôй церкви на Chestnut Ave. Если якû члены братствъ зъ подальшихъ мѣсцевостей намѣряють прибути на вѣче, то просимо повѣдомити напередъ комітетъ вѣчевый о часѣ свого приѣзду пôдъ адресою: Mr. K. Kirczov, 102 Morris Str., Jersey City, N. J.

До скорого побаченя.

**Комітетъ вѣчевый.**

## Якъ жидôвскій колачь...

**Величня сила.**

Если що на свѣтѣ мае силу, то певно, що капіталъ, грошѣ, богацтво. Они могучû, якъ ревъ горскои рѣки, якъ вулканъ, що сыпе огонь на цѣлу околицю. Сила ихъ застановлююча. Де пôйдемъ, всюды богацтва, и богацтва, и не зôстають ся на одномъ мѣсци. Капіталъ творить новый капіталъ, грошѣ новû грошѣ, а богацтво нове богацтво. И нема конця. На що жь они? Для кого они? Для выгоды чоловѣка. Чоловѣкъ працюе и богацтво плодить ся, хочь не ему, а другому, котрый мае капіталъ. Такій вже свѣтъ: оденъ на другого, богатшого, працюе. Той наймае, а тамтой наймае ся. Той працюе на бѣдне свое утримане, а тамтой згортае грошѣ, щобы роскошувати и пановати, рядити. Той працюе, щобъ заплатити »рентъ« вôдъ »гавзу« и ґросерникови та бучерови книжки, а тамтой збирае грошѣ, щобы робили новû грошѣ зъ рôжныхъ предприемствъ и рентôвъ. Чи-жь не величня сила те богатство? Дае процентъ тому, хто мае капіталъ, дае землю тому, хто може ю купити, наймае того, котрый хоче жити и тримае его въ ярмѣ доти, доки пôдъ нимъ не сконае. Чи жь не величня сила?

**Лепта вдовицѣ.**

Якъ та бѣдна вдовиця, що въ ерусалимскôй церкви, дала свою лепту на офѣру, не розумѣючи того, кôлько она дала, не посѣдаючи нѣчого, такъ и робôтникъ складае свою офѣру на престолѣ богацтва, не знаючи и самъ того, що его праця, такъ лихо выпагороджена, далеко бôльшу мае силу, якъ капіталъ, що изъ працѣ походить. Капіталъ пышнить ся, що изъ него йде все богацтво. Але се неправда. Праця его творить и тôлько праця повинна все богацтво посѣдати. Та такъ не водить ся. Якъ въ церкви ерусалимскôй не рядили люде, подôбнû до бѣднои вдовицѣ, що свою лепту дала на офѣру, такъ у свѣтѣ не рядить праця, а фарисеи — капіталъ, якъ у давнôмъ мѣстѣ Ерусалимѣ.

**Примѣръ зъ капелювнѣ.**

Возьмѣмъ на примѣръ. Чоловѣкъ робить въ фабрицѣ капелюхôвъ. Якъ прійшла »пейда«, вôнъ выробивъ 200 капелюхôвъ. Достае за нихъ »пейду«. Та, гадаете, вôнъ достане тôлько грошей, щобы мôгъ въ якôмъ небудь шторѣ собѣ тыхъ 200 капелюхôвъ назадъ купити? Де тамъ! За ту пейду, котру доставъ, вôнъ навѣть и сто не купить. Бо, возьмѣмъ на увагу: Чоловѣкъ выробивъ 200 капелюхôвъ. Вôнъ робивъ ихъ на приказъ компаністы, а не для себе. Значить, компаністъ мае роздѣлювати зыскъ межи себе и чоловѣка, що робивъ капелюхи. Звычайно такъ дѣе ся, що компаністъ бере собѣ половину, а робôтникови другу половину. Такъ якъ буває въ краю, коли панъ каже хлопови зôбрати збôже — а потôмъ зъ хлопомъ дѣлить ся, за те що панова земля и вôнъ ю засѣявъ, панови иде (на примѣръ) половина, а хлопови за жниво также половина. Если подôбно есть и ту въ Америцѣ межи компаністомъ а

(Продовжене на другôй сторонѣ).

## Пишім фонетикою!

»Що, фонетикою писати? Ми Русини фонетикою, тою, що Поляки видумали на нашу згубу? Тою фонетикою, котрою пишуть лиш зрадники пароду, лизуни паньскі, продателї Христа, соціялісти, анархісти, люде, що в Бога не вірять і всякі другі »істи?«

Ми зовсім певні, що неоден »твердий« патріот з тих високо »учених«, або і з таких, що навчили ся ледго троха в Америці бабрати по руски, або пишуть листи польскими буквами, виступить против фонетики з такими словами, та ще з піною на устах.

**Чому люде противні фонетиці?**

А знаєте чому? Тому, що і сам гаразд не знає, що се такого фонетика, або язик руский. Люде всего того найбільше боять ся чого не знають, або не розуміють, або і зовсім не виділи, подібно як той жидок, о котрім пише Руданьский. Було се так:

— „Чого, жидку, так зблїд?
Що з тобою сталось?“
— „Ах! за мною через ліс
Аж сто вовків гналось!“ —
— „Бог з тобою! сто вовків?
Та б село почуло!“
— „Та воно, так, не сто,
А пятьдесять було!“ —
— „Тай пятьдесять диво в нас...
Де б їх стілько взялось?“
— „Ну Іванцю!... нехай так,
Але десять гналось!“ —
— „Та і десять не було!...
Знать, їден увсього?“
— „А як їден?... аби вовк!...
Страшно і їдного!“ —
— А може се і не вовк?“
— „А що-ж то ходило?
Таке сиве, та мале,
А хвостик, як шило?“ —

Жидок чув, що вовки сидять в лїсах, але вовка ніколи не видів. То-ж коли побачив щось маленьке, сивеньке, з хвостиком як шило, встрашив ся дуже і наробив немало крику.

Так само і з фонетикою. Люде чули, що є якась фонетика, але як она виглядає, не знають. А що дехто наговорив їм, що се річ страшна дуже, то-ж і боять ся єї як чорт води сьвяченої.

**Як фонетика виглядає і чого она хоче!**

Фонетика виглядає так як тото наше писане, котре до того часу читалисьте. Як видите, не така она дуже страшна. А хоче она того, щоби люде писали так як говорять, писали по руски і на кождий звук, котрий вимовляють, клали відповідний знак (букву). Видите також, що польского в тім нема нічого, букви самі рускі. Мусите знати ще і те, що фонетикою пишуть в старім краю всюди в школах, в урядах, друкують книжки, газети і таке інше, а все то люде такі як і ми, если не лїпші, а не жадні запроданції, або ворогі нашого народу.

**А где-ж ы, ѣ і ъ?**

Ба, добре, скаже дехто, то не зле писати так як говорить ся, бо тогді легче оден другого письмо, або книжку, або газету порозуміє, але ж бо я не виджу в тій вашій фонетиці 3 руских букв: ані ы, ані ъ, ані ѣ. Що то знов за такий бизнес?

— Се правда, їх ту нема, бо і не треба.

— Не треба? а то як? В церковних книгах стоять, а ту ні? Чи ви нас на яку кальвіньску віру не обертаєте?

**Чому їх нема?**

— Ні, на жадну віру вас ніхто не обертає, а тілько в церковних книжках ы, ѣ і ъ треба, а ту ні. Чому? Сейчас вам скажу. Букви, а властиво правопись, суть одежою для бесїди, як для чоловіка сорочка, штани, чоботи, капелюх і таке інше. Бесїда церковна вже стара, тому то і вбрана в одежу старосьвітску і она їй пасує, але нашій бесїді новій, руский, мусимо дати одежу нову, для неї і для нас догіднійшу и ліпшу, таку як другі носять, щоби нас не висьміяли, так як того чоловіка, що прийшов би до Америки в кербцях, чузі і брушляку. Ні, ы, ѣ, і ъ нам зовсім непотрібні, без них ми обійдем ся. Бо і самі подумайте.

**ы (йори.)**

На що нам того надутого, та неповоротного (ы) йори, коли ми маємо вмісто него и і вмісто писати сынъ, быкъ, рыба, можемо написати син, бик, риба.

**ѣ (ять.)**

Або се довгоше (ѣ) ять. Чи памятаєте скілько разів учитель потягнув вас за ухо, або і патиком дав туда з відки ростуть ноги, заки ви научились его писати з всїми его викрутасами? Я, бігме, памятаю, та ще тепер мороз по тїлї ходить, коли єго где побачу. Правда, я не гніваюсь на него, бо Христос казав усїм прощати, а впрочім, воно сему і невинно, що учитель часом тес, але все ж вмісто него волю я вписати і з одною або ї з двома кропками, як тягати рукою так високо в гору, потім закручувати як би на о на долині і ще раз іти рукою до гори, щоби зробити щось таке ніби хрест, ніби шибеницю. Ні, дорогі читателї, ви собі робіть як знаєте, а я вже (ѣ) ять писати не буду, а лиш і або ї.

**і.**

Так само буду всюда писати і, где перше казали нам писати ô, ê, ŷ, бо справді се і коротше і гарнійше. А ті дашки — Господи — та-ж ще дощ не падає, щоби їх над буквами давати; а єли буде падати, то треба давати над усїми, бо яка-ж буде правда, як одні помокнуть, а другі сухими остануть.

**(Йор), ъ.**

Але даймо собі з дощем спокій, бо оно і так до зими вже іде, та скорше снїгу як дощу надїятись можна, а перейдім до третого раба неповинного, котрого фонетикарі геть викидають, а котрому на імя ъ (йор). Бідний сей йор, шкода мені єго, бо добрий був хлопець і сьмішний дуже, тілько бесїди не дав єму Бог. Німий він, як знаєте.

**Що люде кажуть про ы і ѣ!** 

Тамті двоє (ы) йори і (ѣ) ять, дай їм Боже як найлїпше, бесїдливі, о, дуже бесїдливі. Ы (йори), пригадую собі, говорив все грубо, на примір: быкъ, цыганъ, музыка. Сьпівав навіть басом, кажуть, тілько не знаю чи ту, чи ще в старім краю, але сьпівав. А (ѣ) ять то знов бесїдувала тоненьким голосом, бо она дївка, коли чули, стара дївка (а чому не віддала ся, не знаю.) І она сьпівала в хорах, навіть газети о тім писали; а бесїдувала вже так солодонько, примір: тѣсто, цѣлувати, спѣвати і таке інше.

**З чого йор німий став?**

А ъ (йорик) сказано зовсім німий, але не з роду, — онімів пізнійше. Зразу міг бесїдувати, але лиш трохи: о і е, то все було, що він міг сказати, а потім онімів. Та ви може не знаєте як то стало ся, отже вам розкажу. Знаєте вже, що він страх був збиточник, та дуже непоси-

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна $2.00
До старого краю 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.



(Продовженя зъ 60 сторонѣ першои).

робôтникомъ и если наш человѣкъ, що выробивъ 200 капелюхôвъ, вартаючихъ $100, достане половину $50 — вôнъ мусить бути задовеленый. Працюючи на чужôмъ, мусить такъ танцювати, якъ грають. Чи дають зъ его працѣ половину, чи кôлько, вôнъ мусить мовчати. Що бôльше! Достававши за 200 нимъ выробленыхъ капелюхôвъ $50, вôнъ може купити у шторѣ, не 100, якъ бы выпадало, а (пайп!) 50. Зъ его выробленыхъ двѣста капелюхôвъ, остала только четвертина. Отъ есть и заплата для працѣ! Компаністъ, що нѣчого не робивъ, достававъ половину, якъ и робôтникъ, а крôмъ того мавъ ючи капелюхи на властность, вôнъ може еще на нихъ заробити, въ добрыхъ часахъ, або коли мае монополь, навѣть дуже добре. А робôтникъ, що вкладавъ свою працю, выходить зъ четверткою! Тамтой вытягнувъ зыскъ и зъ робôтника и зъ шторника — а той изъ своеи власнои мозольнои працѣ, може купити только четверту часть тыхъ самыхъ товарôвъ, котрѣ выробила его рука! Чи-жь диво, що тамтой жіе, якъ хоче, а той жіе, якъ може, що тамтой часомъ и не знае де подѣти грошѣ, а той все побивае ся, на що дати свою капаничу? Певно, що не диво, бо частка компаніста така, якъ паска, а частка робôтника, якъ жидôвскій колачь.

**Живый перцѣ и мертвый душѣ.**

Зъ того выходить, що лиця робучихъ людей покрыті журбою, що жите ихъ повне згрызотъ и клопотôвъ, що думки ихъ непевнй и нестали, що зъ бональ не годнй стояти за правдою, та що душѣ ихъ змаиѣ якъ глина, а твердй якъ камѣнь.

З. З.

## Вѣсти зъ Бразиліи.

**Рускі священники въ Бразиліи.**

До недавна було въ Бразиліи только двохъ рускихъ священникôвъ: о. Никонъ Роздольскій въ Ріо Кляро и о. Сильвестеръ Кизьма, василіянинъ въ Прудентополісъ. Ажъ доперва передъ кôлькома мѣсяцями приѣхавъ ту еще одинъ монахъ о. Мартинюкъ и осѣвъ такожъ въ Прудентополісі. Отже жадна друга кольонія не зостала обсаджена, хоть взяти на розвагу, Прудентополісъ мігъ обôйти ся на разѣ безъ другого священника, а о. Мартинюкъ повиненъ бувъ осѣсти або въ Куритибѣ (где есть досыть спора громада Русинôвъ, а недалеко, бо заледви 2 год. ѣзды желѣзницею, есть руска кольонія Епіранга) або на кольоніи Agua Amerelli. Однакъ о. Кизьмѣ захотѣлось закладати монастырь въ Прудентополісь и вôнъ тамъ стягнувъ о. Мартинюка, а тымчасомъ другій кольоніи пишуть просьбы одну за другою до львôвского конзисторя, але не только, що не присылають жадного священника, але навѣть не вôдписують, чи будуть мати замѣръ колись прислати. Въ Бразиліи на разѣ потрѣбно бодай еще 4-охъ священникôвъ, а именно: на Куритибу, Епірангу и Кастелію одень, на Агву Амарелю и Люсену другій, а на Барафею и Жангаду третій священника. Одного-жъ священника потрѣба въ Санъ Ріо Гранде до Суль, где есть до 200 родинъ рускихъ.

Але якихъ священникôвъ намъ потреба?

Мы вже мали часъ переконатись, що отцѣ Василіяне до Бразиліи не конче пригдатні, бо они ставши монахами, перестали интересуватись житємъ свѣтовымъ, а рускій священникъ на кольоніи не може скôнчити свою дѣяльность лишь на функціяхъ свого званя. Вôнъ мусить памятати на тое, що крôмъ обовязкôвъ въ церкви мае ихъ еще по-за церковью, що, якъ Русинъ, мае такожъ обовязки взглядомъ свого народа, тымъ бôльшъ, що тутка свѣтскои интелігенціи рускои нема, а народъ затемный, щобъ горнувъ ся самъ до освѣты.

Длятого рускій священникъ въ Паранѣ повиненъ старатись:

1) Заложити читальню, постаратись о кôлька газетъ, а що найменше, о напу американьску „Свободу“.

2) Занятись школою, а если громада за бѣдна, щобъ удержати учителя, вôддати школу дякови, а самому доглядати.

3) Не думати о будовѣ церквы муровыхъ, анѣ о клашторахъ мужескихъ и женьскихъ, а лишь збудовати церквицю зъ дерева, бо народъ якъ дорôбить ся, то самъ поставить величавый храмъ божій.

4) Не маймо жадныхъ конншахтôвъ зъ латиньскимъ духовеньствомъ, а тымъ менше зъ Лазуристами въ Ріо де Жанейро.

5) Вôдъ часу до часу загляднути на околичні кольоніи рускі, на котрыхъ еще нема священника, заохочувати людей до тримання ся купы, закладання читалень и школъ и до пренумерованя „Свободы“.

6) Зъ другими священниками рускими йти солидарно и допомагати въ ихъ праци около добра народу, а не пôдбурювати ихъ парохіянъ и писати на нихъ скарги до куритибского епископа.

Зъ теперѣшнихъ священникôвъ только о. Роздольскій, що старавесь поступати такъ, якъ рускій священникъ повиненъ.

Вôнъ заложивъ читальню, поставравъ ся, що кôлька кольоністôвъ запренумеровало „Свободу“. Заложивъ школу и сперше проваджвъ ей самъ, а потôмъ постаравъ, що громада достала учителя Русина. Старавесь такожъ о заложенѣ громадскои крамницѣ. Згруповавъ коло себе свѣтлѣйшихъ Русинôвъ, якъ: Федька и Василь Потоцкій, Коржанъ, Настасюкъ, Ференсовичъ, Шастало, Карповичъ, Мончакъ, котрѣ пôдъ его батькôвскимъ окомъ працюють для добра и славы Русинôвъ бразилійскихъ.

Инакше зовсѣмъ поступае о. Кизьма. Вôнъ не только, що не заложивъ еще дотеперъ читальнѣ, але еще говорять намъ люде, що еще навѣть заказуе читати людямъ книжочки просвѣтнѣ и що дивнѣйше „Свободу“.

Намъ не хочесь вѣрити, щобъ се було правдою, бо хотьо о. Кизьма, не давеѣ намъ нѣколи познати яко добрый Русинъ, то таки думаемо, що заказувати читати однои для налого селянина зрозумѣлои газеты, таки бы не допустивъ ся.

Третій священникъ, то о. Мартинюкъ, котрого мы ще близше не познали, и годѣ его дѣяльность осудити, бо вôнъ окрôмъ кôлькохъ місій не зробивъ бôльше нѣчо.

Двпуе насъ, що нѣхто зъ нашихъ священникôвъ свѣтскихъ, не выбирае ся до Бразиліи, хоть кольоністы радше бы ихъ витали якъ Василіянъ.

Если-бъ котрый зъ галицкихъ священникôвъ хотѣвъ ѣхати до Параны, то радивъ бымъ порозумѣтись зъ о. Роздольскимъ. Адресъ е: Rev. N. Rozdolski, Rio Claro, Parana, Brazil, S. America, котрый бы мôгъ постаратись, що котрась зъ кольоній прислала-бъ грошѣ на дорогу, если-бъ сего було потреба.

*Теофиль Коссвичъ.*

## НОВИНКИ.

**Зъ боевища.**

Положене англійского вôйска въ полудневôй Африцѣ есть дуже небезпечне. Генерала Метюена надъ рѣкою Модеръ окружили Буры такъ, що не може до него дôйти помочь, то-жь сподѣють ся, що въ короткôмъ часѣ мусить поддати ся. Такъ само другій генералъ Бюлеръ, що недавно понѣсъ такій великѣ страты, есть въ критичнôмъ положеню. Въ Львôндонѣ зголошуесь немало охочихъ йти боротись зъ Бурами такъ, що правительство вже бôльше не потребуе. Видко въ Англіи есть досыть бездомныхъ бурлакôвъ, що имъ все одно: гинути дома зъ голоду чи вôдъ кульки Бурôвъ.

— На Филипинахъ, помимо заценвнь амер. генерала Отиса, що повстаня уже майже нема, еще лѣсь кровь Филипинцѣвъ и Американцѣвъ. Въ послѣднôй битвѣ згинувъ тамъ американьскій генералъ Лавтонъ. Его тѣло привезуть до Америки.

**Якъ глубоко могуть люде въ земли працювати?**

Всѣмъ звѣсно, що чимъ глубше чоловѣкъ спускае ся въ землю, то тымъ бôльше тамъ горячо. До недавна могли робôтники найглубше 5000 стôпъ вытримати и працювати въ земли, де машинами штучно помповало ся воздухъ, но сего року вы найшли инженеры машину, котра 2000 робôтникамъ достарчить свѣжого воздуха и то 12.000 стôпъ глубоко працюючимъ. Тота машина достарчае на минуту 140.050 кубичныхъ метрôвъ свѣжого воздуха.

**Коли чоловѣкъ найбôльше росте?**

Нашъ народъ правду думае, що чоловѣкъ росте найбôльше въ ночи. Се стверджуе одень англійскій лѣкарь именемъ Смітъ, а именно твердитъ на пôдставѣ довголѣтнои практики, що хлопець росте найбôльше въ 17 роцѣ житя, а дѣвчина въ 14 и то найбôльше нôчною порою. Въ зимѣ чоловѣкъ не росте богато, за то въ лѣтѣ чоловѣкъ розвивае ся лучше. До 11 року житя и хлопцѣ и дѣвчата мають менше бôльше рôвну силу. Вôдъ 11 року почавши дѣвчата ажъ до 18 року житя суть сильнѣйшй вôдъ мущинъ а доперва по 18 роцѣ силы выровнюють ся у обохъ половъ. И чи-жь не дивно выглядае, якъ неразъ »паны« уважають женщину за слабшу истоту, нѣжь мущинъ, а тымчасомъ бувае неразъ на вôдворотъ, що женщина якъ провадить житє нормальне (реґулярне), то о много есть сильнѣйша вôдъ мущины. И неразъ можна почути въ краю вѣсть, що наша жѣнка не ремогла хлопа.

**Пустельникъ.**

Коли кôлькохъ стрѣльцѣвъ полювало въ густыхъ лѣсахъ повѣта Пайкъ, въ Пенсильвенія, побачили печеру, а въ нѣй старого пустольника именемъ Австинъ Шельдонъ, котрый перебувавъ вже въ тôмъ помешканю 50 лѣтъ. На той часъ пустельникъ бувъ недужій, але вôдказавъ ся стрѣльцямъ вôдъ всякои помочи, кажучи, що ему добре живе ся, а одного лишень жадае вôдъ людей, щобъ лишили его въ супокою. Мабуть розпука, пôсля утраты жѣнки ще въ молодости, склонила его покинути свѣтъ, а зажити въ вôдлюднôмъ мѣсци. Старець живить ся яриною и курками, котрыхъ годуе немало.

**Новый губернаторъ на Кубѣ.**

Мѣсто давного генераль-губернатора Брука на Кубѣ, президентъ именувавъ теперь генерала Л. Вуда, котрый приѣхавъ уже до Гавана дня 20. грудня. Давнѣйшого губернатора не любили Кубанцѣ, а про нового вôдзывають ся добре, то-жь сподѣють ся, що не будуть зъ нимъ мати непорозумѣня.

**Забутый телеграмъ.**

Веселый случай зайшовъ недавно въ родинѣ одного купця ирляндского. П. Ґібсъ есть добрымъ мужомъ и добрымъ вôтцемъ родины. Въ неприсутности заголтавъ до его хаты бузько и принѣсъ ему четвертого хлопця. Поневже мати досыть тяжко захоровала, тому лѣкарь зателеграфовавъ до п. Ґібсъ, щобы якъ найскорше приѣжджавъ. Картку зъ телеграмомъ давъ слузѣ, щобы заразъ вôднесла до уряду телеграфичного. Тота сховала картку до кишенѣ а маючи многі справунки въ мѣстѣ а може и заговорила ся зъ кимъ, тай забула о телеграмѣ. Тымчасомъ самъ панъ Ґібсъ случайно вернувъ другого дня до дому и заставъ вже жену трохи здоровшу. О телеграмѣ не було бесѣды и задля занятій мужь знову вôдъѣхавъ тамъ, де бувъ передше. Тымчасомъ служниця зъ перестрахомъ найшла телеграмъ въ кишени и трохи надумавши ся, постановила его вôдослати. Можна собѣ представити задивоване купця, коли доставъ телеграмъ слѣдуючого змѣсту: »Знову прибувъ сынъ. Жена тяжко хора. Приѣжджайте!“ Мовь громомъ побитый ѣде скоро до дому и тамъ доперва выяснила ся цѣла справа.

**Вôдвага хиньскои дѣвчины.**

Одна хиньска сельска дѣвчина вертала разъ сама зъ мѣста до дому и по дорозѣ напавъ на нея розбôйникъ. Поневже она була убрана въ святочну одѣжь и мала дорогі сережки, то-жь не дивно, що то все сподобало ся розбôйникови и вôнъ вже мавъ зъ нея все обдирати. Но проворна дѣвчина не стратила духа и каже: »позволь менѣ чоловѣче обернути ся вôдъ тебе, а я сама все дороге зкину зъ себе«. Той позволивъ, а она хопила скоро зъ землѣ гранистый острый камѣнь и якъ его нимъ почастовала, то злодюга на мѣсци упавъ неживый.

— **Чи знаете,** що слѣдуюча конвенція „Руско-Народного Союза“ буде на тôмъ плесѣ, где буде найбôльше членôвъ? Чи хочете, щобы у васъ була конвенція? Если такъ, то з а п и с у й т е с я д о „С о ю з а.“

дючий. Все де-що зброіть. Любив нераз і доскулити, але лиш хлопам, та всячині мужеского пола; жіночого і середнього, тобто баб і дітей не зачіпав він. Приміром напише хто слово:. корова, молоко, вода, баба, або таке інше і ъ йора тут нема, але скоро лиш напише хто слово чоловѣкъ отже вже і йор до него з заду причіпить ся, напише вôлъ, або осель, і знов тота сама історыя. Так отже одного разу він ослови до заду до хвоста причіпив ся, а що то вже було не перший раз, то осел розгнівав ся і копнув его, та так нещасно, що наш йор сейчас повалив ся мов мертвий на землю. Ми думали, що буде ему амінь, але сейчас позбігались всі букви і (а) аз і (б) букі і (в) віди і (с) слово і (м) мисліте, тай всі другі і стали (ъ) йора ратувати. Зливали водою і натирали, а що вже плакали. Особливо (ы) йори і (ѣ) ять, бо они собі якась родина і то, кажуть, близька. Нічо не помагало, аж прийшли з (зело) і д (добро), тогди він отворив очи і віджив. Але що-ж, коли бесіду ему зовсім замкнуло. Так то став він німий. Та мимо тої страшної пригоди не втратив він своі натури, а все причіпав ся з заду до ріжних слів, але ті не казали ему вже нічого, бо знали, що хто дурний вродив ся, то дурний умре. Та за се я любив его, бо скілько рази побачив як він за хвіст одно або друге слово тримае — мусів розсьміятись. Ну, але тепер прийшов ему вже конець.

**Недобрі фонетикарі.**

Фонетикарі кажуть: не треба, щоби нам хто наші слова за хвости натягав; не треба нам того німого. Не треба нам его ту, нехай собі іде геть разом і з своею фамілією ы (йори) і ѣ (ять) там куда они належать. Мені жаль его. як кажу, бо добрий був хлопець хоч і збиточник, але і фонетикарі мають правду. На що-ж его дармо писати, коли він німий та непотрібний? На що кому куповати штани о пів ліктя довші як его ноги? Чи на те тілько, щоб їх потім підтинати?

**Чи лиш Русини заводять у себе фонетику?**

То не по правді, скаже знов дехто. Коли ы, ѣ, і ъ могли так довго в рускім письмі бути, то нехай будуть і дальше без ріжниці, чи они грубі, чи тонкі, німі чи глухі. А тепер где они подіють ся та ще під зиму? На се скажемо так, що все на сьвіті іде наперед, змінясь, поліпшуесь, а так само і руска правопись. Годі в тій самій одежі все ходити, если она підре ся, або чоловік з неї виріс. Правопись змінясь у всіх народів після потреби, не тілько у нас. Ось новійшими часами навіть Англійці фонетику у себе запроваджують і не боять ся, щоби їх се згубило. Серби завели фонетику у себе і не втратили ані язика, ані віри.

**Яка доля жде ы, ѣ і ъ?**

А про долю ы, ѣ і німого ъ нам нічо дуже журитись. Они підуть там, где пійшли вже перед ними повикидані скорше з нашого письма 8 букв: зело, ук, омеґа, от, кеі, псі, фита і іжица, то е, до церковних книг, з'відки їх ніхто викидати не буде і где они могуть собі блаженно спочивати во віки вічні. Если не втратили ми свого язика, ані віри викинувши попередних 8 букв, то певно не втратимо тих дорогоцінностий наших і тепер, коли викинемо непотрібне нам ы, ѣ і ъ. Впрочім ту »free country« і если кому угодно, той може писати собі ъ по каждім слові навіть так: короваъ, молокоъ, сорочкаъ, головаъ і так дальше. моя однак рада, котру, здае ся, послухае каждий розумний чоловік есть: пиш фонетикою!

*Йор.*

## Лесева фамілія.

**Василя Стефаника.**

Лесь своім звичаєм украв від жінки трохи лчменю і ніс до коршми. Не ніс, але біг до жида, і все обзирав ся.

„Ого, вже біжит з бахурами, бодайже-сте голови поломили! Коби забічи до коршми, бо як допаде, тай знов буде рейвах на ціле село.“

І побіг з мішком на плечах. Але жінка з хлопцями доганяла. Вже перед самою коршмою хапнула за мішок.

„Ой, не тікай, ой, не біжи, не розноси мою працу змежи дітий!“

„А ти, мерзо, знов хочеш робити веймірь на всі люди! Лице би-с мала!“

„Лица я ізза такого ґазди не мала, тай не буду мати! Давай мішок та пропадай. А ні, то будем тьи бити, буду тьи бити з дітьми насеред села! Най буде покаяніє на увес сьвіт! Давай!“

„Ти, стара лнирво, та ци ти здуріла? Та я тебе і бахурів твоїх повішію!“

„Андрійку, синку, лиш по ногах, лиш по ногах, най вам хлибець по жидах не розносит! Так бийте абисте ноги поломили. На каліку то ще заробимо, але на піяка ми не годні наробити!“

Вона говорила до своіх двох хлопців, що стояли з бучками і несьміло дивили ся на тата. Андрійко мав може десять років, а Іванко з вісім. Вони не сьміли приступити і бити тата.

„Бий, Андрійку, я буду тримати за руки. Лиш по ногах, лиш по ногах!“

І вдарила Леся по лици. Він поправив сї ще лише, аж кров потекла. Тепер хлопці підбігли і почали валити бучками по ногах.

„Лише, синку, уваліт му ноги як псови, аби тьигав за собов!“

І плювала кровю і синіла, але тримала за руки.

Хлопці вже зважили ся і підбігали як щенюки, і били по ногах, і відбігали, і знов били. Майже бавили ся, майже сьміяли ся.

З коршми вибігло кілька людий.

„Мой, таже цего ще ніхто не видів, відколи сьвіт! Аді, як бют, ще цицка коло рота не обіехла. Покаяніє на увес мир!“

Хлопці били як скажені, а Лесь і Лесиха стояли закаменілі, покервавлені і не рушали ся з місця.

„Мой-ня, хлопці, таже ви пірвете си коло дьиді...

„Було брати довші буки, аби-сте лише доцьигали...

„Бийте по голові дьидю, у розум, у тімне...

Отак викрикував якийсь пяний зперед коршми.

Лесь кинув мішок на землю і став як дурний. Він такого нападу ніколи не сподівав ся і не знав, що робити. Врешті ляг на землю і скинув книтар.

„Андрійку тай ти Іванку, йдіт тепер бийте, я ані кину си. Ви ще малі та вам тьижко підбігати. Гай, бийте...“

Хлопці стояли подалік і дивно дивили ся на тата. Поволеньки покидали бучки і дивили ся на маму.

„Та чому їх не заставльнєш, аби били, аді-м льиг — бийте!“

Лесиха заревіла на все село.

„Шо я, люди, винна? Я бю си по ланах з дітьми на сухім хлібци, та шо я уторгаю, то він все до коршми віносит. Я, люди, не можу нічо заробити через него, бо не можу хати лишити. Таже він лишив нас без драночки у хаті. Шо залямит, тай до жидів за горівку несе. Я не годна наробити на діти і на жидів. Най си діє, шо хоче, але я вже не годна...“

„Таж бийте, і палцем не кину!“

„Най тебе чоловіче, Бог нібє, де ти нам вік пустив марне і діти осиротив! Та ти нас кілько набив си, шо ми ніколи з синців не віходимо, як воли з ярма. Таже я не можу горшечка у хаті затримати, бо все вібиваєш. А кілько я з дітьми начувала на морозі, а кілько ти лишень вікон набив ся? Нічо ти не кажу, най тьи Бог скарає за мене тай за діти! Ото-м собі долю в Бога вімолила... Люди, люди, не дивуйте си, бо не знаєте...“

Взяла мішок на плечі тай поволікла си до дому з дітьми як пришиблена курка.

Лесь лежав на земли і не рушив ся.

„Але піду до кремналу, на вічний кременал піду. Раз! Такого ніхто не чув тай не буде чути. Таке вістрою, шо земля здрігне си!“

І лежав і свистав завзято.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Лесиха повиносила все з хати до сусідів. На ніч лягла з дітьми спати в городі, у бурянах. Бояла ся пяного Леся, що в ночи прийде. Дітем постелила мішок і накрила кожухом. Сама чніла над ними у сердачині.

„Діти, діти, шо мемо робити? Тото-м вам постелила сегодня на увес вік! І німрете, та слави не збудете ся! Не годна я цего за вас відмолити...“

І плакала і наслухала, чи Лесь не вертає.

Небо дрожало разом зі зьвіздами. Одна впала з неба. Лесиха перехрестила ся.

**Члены „Соединенія“ протестують.**

До нашои редакціи надходить чимало письмъ вôдъ членôвъ »Соединенія«, котрî протестують противъ урядникôвъ того товариства немовь то всѣ члены суть мадярами. Слушно зауважує оденъ дописуватель П. У. М., кажучи: »Мы знаемо, що проводирѣ »Соединенія« лишь про людске око Русины, та що мы давались довго общигановати ними, але теперь народъ уже прозрѣвъ и не дасть имъ вже робити бізнесу нашимъ коштомъ. Мы зовсѣмъ не льояльнî мадярскому правительству, бо нема за що, а якъ урядникамъ бажаєсь показати ся передъ нимъ добрыми мадярами, то най се робять самî въ своимъ имени. Насъ най не ганьблять передъ свѣтомъ, бо-жь мѣжь нами не загнѣздивъ ся ще мадярскій патріотизмъ, якъ у нихъ. Недалеке те будуче, а народъ вôдверне ся зъ обриджепемъ вôдъ такихъ проводирôвъ, бо-жь и слушно, тî проводирѣ и такъ не нашî, а якîсь жидовско-мадярскî патріоты«.

А ось и друга дописъ Стефана Гомика зъ Waterburry, Conn.:

»Гадка, якъ усунути гниль, що своимъ смородомъ затроює рускій организмъ.

Статя пôдъ заголовкомъ »Гнила колода«, що появилась въ »Свободѣ«, числѣ 49. с. р., розлютила та обурила кождого щирого и чесного Русина, безъ рôжницѣ, чи вôнъ походить зъ Галичины, або Угорщины, чи належить до »Союза«, чи до »Соединенія«, чи вкôнци того, що не належить нѣ до братства, нѣ до жадноѣ рускоѣ организаціи. Если въ чіѣмъ серцю тлѣє хоть маленька искорка любви къ всему, що є руско-народне, видить себе тяжко оскорбленымъ и пониженымъ подôбною політикою урядникôвъ »Соединенія«. Если кого обрабують зъ грошей, то ще лишають ся здоровî руки и можна заробити другî. Спалити кому хату, то хоть фудаментъ позѣстає, на котрôмъ можь поставити нову хату. Видно, що такî раны, хоть болючî, не легко гоять ся, але рана, яку вырѣзавъ на рускôмъ тѣлѣ гр. кат. мадярскій головачь, дуже болюча, страшна и небеспечна. Робити всѣхъ Русинôвъ вôдъ »Соединенія« однымъ замахомъ пера въ мадярскоѣ газетѣ мадярами, се уважаєсь за великій проступокъ, се вже за велике публичне, народне злодѣйство. Тутъ взываю всѣхъ чесныхъ Русинôвъ зъ угорскоѣ и галицкоѣ стороны, щобъ пôдняли голосный протестъ противъ »Гнилоѣ колоды«. Очистѣмъ тую гниль и той смородъ зъ помѣжь себе, такъ безпощадно, якъ безпощадно тая гниль и смородъ втискаєсь мѣжь насъ«.

— **Братства** зъ Mt. Carmel и Shamokin, Pa. выбрали вже делегатôвъ на народне вѣче въ Jersey City, N. J. Другî братства, но высылайте тежь своихъ делегатôвъ!

— **Важне** для Русинôвъ зъ Elmira, N. Y. и околици. Повѣдомляю Русинôвъ зъ Elmira, N. Y. и околицѣ, що дня 6. января, на саме Рôздво Христове приѣду тамъ о годинѣ 5 по полудни. О год. 7 вечеромъ того жь дня вôдбуде ся всеночне, а другого дня, въ недѣлю, Богослужене.

О. Д. Поливка.

**До нашихъ предплатникôвъ.**

Зъ нынѣшнымъ числомъ кôнчимо семый рôкъ нашого выдавництва. Якъ »Свобода« заступала за послѣдный рôкъ интересы рускоѣ еміграціи зможе той оцѣнити, що уважно перечитувавъ кожде число нашои часописи. Нашу дѣяльность змогли бъ мы ще ширше розвинути, если-бъ мали до помочи бодай матеріяльну пôдмогу якъ найбôльшого числа Русинôвъ. Бо-жь звѣстно, що зъ нѣчого выходить нѣчо, тожь просимо, щобъ усѣ тî, що читали нашу газету, позаплачували свôй довгъ и ще другихъ намавляли записати собѣ »Свободу«. Въ р. 1900 лишь тымъ высылати будемо газету, хто заплативъ за неѣ въ 1899 р. Адреса редакціи »Свободы« така:

„Svoboda“
Box 13
MT. CARMEL, PA.

**Подяка.**

Читальня »Просвѣты« въ Торкахъ, въ Галичинѣ, складає сердечну подяку редакціи »Свободы« за присыланє ѣй тои цѣнноѣ часописи та бажає и на дальше силы и вытреваłости въ поборюваню ворогôвъ нашого руского народа. Рôвно жь поздовляемо нашихъ знакомыхъ оо. Ст. Макаря, Ив. Ардана, М. Пôдгорецкого и всѣхъ щирыхъ патріотôвъ.

Стефанъ Новакоѵскій,
голова читальнѣ и посолъ на соймъ краєвый у Львовѣ.

— **Телеґрамы** зъ Вѣдня доносять, що президентъ міністрôвъ гр. Клярі вразъ зъ цѣлымъ габінетомъ уступивъ, не можучи собѣ дати рады зъ Чехами, а на его мѣсце має вступити тымчасове урядниче міністерство.

## Де-що цѣкавого.

— Въ копальняхъ золота въ Африцѣ зачинають вже уживати малпъ до роботы вмѣсто людей-робôтникôвъ.

— Найлекшій способъ, щобъ могчи прійти до маєтку єсть: добре оженити ся.

— На выставѣ въ Парижу въ 1900 роцѣ буде можна зобачити способъ, въ якій люде провадили войны вôдъ найдавнѣйшихъ часôвъ ажъ до теперь.

— До теперь погибло въ войнѣ зъ Бурами до 8000 Англійцѣвъ.

— Въ Хинахъ и въ Японіи нема того звычаю, щобъ дѣвчата давали ся цѣловати хлопцямъ.

— Въ Америцѣ зачинає входити въ звычай, що служницѣ вступають пôдъ тымъ условіемъ, що будуть дôставати 25 цит. за годину працѣ а, розумѣє ся, крôмъ того и утримане.

**ПОЧТОВА СКРИНКА**

**П. В. С.,** Corning, N. Y. — Єсли вы взяли вже другî американьскî папери и стали американьскимъ горожаниномъ, то за те въ краю не можуть васъ карати, але якъ поѣдете, то мусите взяти собѣ вôдъ американьского правительства зъ Вашінгтону осôбне посвѣдченє, що вы належите вже до Сполученыхъ Державъ та сьте горожаниномъ того краю. Инакше, якъ вы не задосить учинили войсковымъ обовязкамъ, можуть васъ арештувати.



## СМѢШНЕ.

**Зô всѣмъ по паньски.**

Повертавъ газда разъ зъ мѣста,
Цыгана здыбає,
Той якъ зглядне учеппвъ ся
— Попару не мае,
Лишь все меле, торохкоче, —
— Давъ языку волю, —
На конець ставъ нарѣкати
На свою недолю,
Тай такъ каже: Тяжко жити
Цыганови въ свѣтѣ!...
Волочи ся голый, босый,
Якъ въ зимѣ такъ въ лѣтѣ...
Ой нема то по надъ пана...
Ехъ!... кобъ паномъ стати
Хоть за рочокъ... Ой газдуню
Вмѣвъ-бымъ пановати...
Тутки цыганъ прешироко
Ставъ ся розводити,
Якъ то славно того паньства
Вмѣвъ бы вôнъ ужити.
А коли наплѣвъ ся досыть,
До газды звертаєсь:
„Ну!... а що на то вы газдо
Скажете?...“ — пытаєсь...
А газда лишь звѣвъ плечима,
Выймивъ люльку зъ губы,
Глянувъ зъ скоса тай зъ досады
Сплюнувши крôзь зубы
Каже важно: „Ой дурного
Мавъ твôй батько сына...
„Хтожь бо бачивъ, щобъ па сѣнѣ
„День весь якъ скотина
„Панъ валявъ ся, пыкавъ люльку
„Бакуну самого,
„Молоко зъ старымъ пивъ масломъ
„Тай еще до того
„Чоботы мачавъ у доготь!...
— „Вмѣвъ бысь пановати,
„Лучше було зъ своимъ паньствомъ
„И не выѣзджати!...“
„ „Ну, а вы — пытає цыганъ —
„ „Щобы вы дѣлали,
„ „Якъ бы такъ, нѣ зъ сего, зъ того
„ „Паномъ вы зôстали?...“ “
„Що дѣлавъ-бымъ, хочешь знати
„Сли зôставъ-бымъ паномъ?...
„ — Я-бъ сто рыньскихъ вкравъ и выпливъ
„Генъ за оцеаномъ!...“

Ѳ. Ювеналичъ.

**Где есть?**

Я, пôдписаный, глядаю Агаты Воляньскоѣ, вдовы по б. п. Михаилѣ Воляньскôмъ. Она походить зъ Галичины, села Новосельцы Гневожь. Хто бы зъ чест. читателѣвъ о нѣй знавъ, най буде ласкавъ написати на адресу:

Mr. JOHN FARYNIAK,
P. O. Box 20
Trauger, Pa.



**НОВІ КНИЖКИ.**

| | цнт. |
|---|---|
| Календар „Просьвіти“ на р. 1900 | 40 |
| Календар Общ. Качк. на р. 1900 | 40 |

Хто хоче купити собі книжку руску, чи англійску, або записати журнал (magazine) нехай пише до читальні ім. М. Шашкевича (залучивши за 2 цнт. марку).

Адрес: J. J. Ardan, Box 418, Olyphant, Pa.

Цінник впислаєсь на жадане дармо.

# Памяти

## Ивана Наумовича.

Въ далекой чужинѣ безъ друговъ, безъ роду
Свою ты старечу голову склонивъ,
Далеко вôдъ свого рôдного народу,
Що въ дняхъ недолѣ ты его лишивъ.

Но народъ той бачить, но народъ той знае
Чія то могила онъ-тамъ въ чужинѣ,
И скорбная думка надъ нею злѣтае,
Забутй надѣѣ згадуе давнй.

Про той часъ, якъ бувъ ты мѣжь нами — говорить —
Якъ щиро-горячо для насъ ся трудивъ,
И хвилю ту скорбну на память приводить
Коли на розпутя зрадливй вступивъ.

И духъ нашъ сумуе, коли споглядае,
Що на тй розпутя тебе завело
Изъ глубины серця уся Русь бажае:
»Бодай тй дороги снѣгомъ замело«!

В.

# Секта самоубійниковъ.

Зъ нагоды свѣжого вôдкрытя въ карґопольскôмъ повѣтѣ олонецкои ґуберніи, въ Россіи, двохъ тайныхъ кладовищъ секты самоубійниковъ и убійниковъ, россійскй часописи подають вязку цѣкавыхъ подробицъ про тыхъ страшныхъ сектантôвъ, що пôднесли самоубійство и убійство до ряду релігійнои доґмы. Карґопольскій повѣтъ е вôдъ лѣтъ двѣста головною оселею найрôзнороднѣйшихъ сектъ. Тутъ въ конци XVII вѣку два тысячѣ сектярѣвъ понесло добровольну смерть въ огни, а въ р. 1860 шѣснайцять селянъ зъ секты Філіповцѣвъ, замкнуло ся въ хатѣ, котру самй пôдпалили. Они найшли въ полумѣняхъ мученичу смерть въ очахъ цѣлои зôбранои громады. Зъ того часу не было случаю збôрного самоубійства, але якъ теперь показуе ся, були нерѣдко поодинокй случаѣ самоубійства и убійства зъ фанатичныхъ мотивôвъ. Секта вѣрить, що небавомъ настане конець свѣта и що вже теперь прійде на свѣтъ антихристъ. Секта выбирае зъ помѣжъ найстаршихъ своихъ членôвъ »епископа«, що высвячуе кôлькохъ молодшихъ »священиковъ«, а тй добирають собѣ до помочи »діяконôвъ«. Обовязкомъ кождого сектанта е передовсѣмъ пропаґанда науки сеи секты. Супруже у нихъ зборонене, за те дозволена »вôльна любовь« на короткій часъ. Ради спасеня душѣ, члены секты повинни якъ найменше стыкати ся зъ внѣшнымъ свѣтомъ и укрывати ся въ недоступныхъ мѣсцяхъ. Вѣчного спасеня найлекше можна дôйти въ дорозѣ самоубійства. Рôвно велику заслугу передъ Богомъ мають тй, що помагають иншимъ вôйти до »царства небесного«, що въ техничеои мовѣ сектантôвъ мае назву »червонои смерти«. Назва та походить зъ-вôдси, що хорымъ накидають на голову червону подушку и дусять ихъ въ сей спосôбъ. Слѣдъ, якій найдено въ карґопольскôмъ повѣтѣ дасть певно можнôсть близшого розслѣду науки сеи секты. Крôмъ олонецкои ґуберніи секта та находить ся въ ґуберніяхъ ярославскôй и костромскôй, а навѣть можна найти данй, що зъ-вôдси перенесено сю науку на пôвнôчь.

**Читайте „Свободу“!**



Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды панує брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.